

NAZİLİĞİN İÇYÜZÜ

Ahmet Emin Yalman (Selânik, 4 Mayıs 1888-İstanbul, 19 Aralık 1972) Türk gazetecisi. Mustafa Kemal Atatürk'ün Selanik Askeri Rüşdiyesi'nde yazı ve tarih hocası olan Osman Tevfik Bey'in oğlu, yazar ve çevirmen Rezzan Yılmaz'ın eşi, tiyatrocı Tunç Yalman'ın babası. İlköğrenimini Feyzi Sıbyan'da (1894), ortaöğrenimini Selanik Askeri Rüşdiyesi'nde (1901) yaptı. Beyoğlu Alman Lisesi'ni bitirdi (1907), Babıâli Tercüme Odası'nda çalıştı (1907-1909). New York Columbia Üniversitesi'nin gazetecilik alanında yeni açılan doktora programının ilk mezunlarından olup gazetecilik alanında doktora yapmış ilk Türk gazetecidir (1914). Dârülfünun'da içtimaiyat (sosyoloji) müderris muavini (1914-1916), Mülkiye Mektebi'nde istatistik müderrisi oldu (1916-1920). Damat Ferit hükümeti tarafından Kütahya'ya (27 Haziran 1919), serbest bırakıldıktan (1 Ocak 1921) sonra da İngilizler tarafından Malta'ya sürüldü (27 Haziran 1921). Kasım 1921'de Türkiye'ye döndü. Mustafa Kemal Paşa ile 1922'de yaptığı bir dizi mülakat başyazarı olduğu *Vakit* gazetesinde yayımlandı. 1923'te Ahmed Şükrü ve Enis Tahsin ile *Vatan* gazetesini kurdu (gazete İstiklal Mahkemesi tarafından 12 Ağustos 1925'te süresiz olarak kapatıldı); *Kaynak* adlı haftalık bir gazete yayımladı (1936); Türk komisyonu üyesi olarak New York sergisi neşriyat müdürlüğü yaptı (1938-1939). 1940'ta *Vatan* gazetesini tekrar çıkarmaya başlayarak 1960'a kadar başyazarlığını yaptı. Adnan Menderes'le birlikte Malatya'da bulunduğu sırada bir suikast teşebbüsünde yaralandı (22 Kasım 1952). 27 Mayıs darbesinden birkaç ay önce hükümeti eleştiren yazıları yüzünden kovuşturmaya uğradı (7 Mart 1960). *Vatan*'daki ortaklarıyla anlaşmazlığa düşünce gazeteyi onlara bırakıp *Hürvatan* gazetesini çıkardı (1961-Kasım 1962). 1960'ta basına yaptığı hizmetlerden dolayı kendisine California ve Georgia üniversiteleri tarafından altın plaka "üstün cesaret armağanı" verildi. Eserleri: *The Development of Modern Turkey as measured by its Press* (1914); *Die Türkei* (1918); *Turkey in the World War* (1928); *Yarının Türkiye'sine Seyahat* (1937); *Gerçekleşen Rüya* (1938); *Havalar da 50 000 km* (1943); *Naziliğin İçyüzü* (1945); *San Fransisco'da Neler Gördüm?* (1945); *Turkey in my Time* (1956); *Yakın Tarihte Gördüklerim ve Geçirdiklerim* (1970).

AHMET EMİN YALMAN

Naziliğın İçyüzü

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 5385

Tarih - 137

Naziliğin İçyüzü / Ahmet Emin Yalman

Kitap editörü: **Ali Suat Ürgüplü**

Düzeltili: **Alper Zorlu**

Kapak ve sayfa tasarımı: **Mehmet Ulusel**

Grafik uygulama: **Arzu Yaraş**

Baskı: Vizyon Basımevi Kağıtçılık Matbaacılık ve Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şti.
Beylikdüzü Organize Sanayi Bölgesi Orkide Cad. No: 1/Z Beylikdüzü / İstanbul

Telefon: (0 212) 671 61 51 • Faks: (0 212) 671 61 50

Sertifika No: 28640

1. baskı: Vatan Matbaası, İstanbul, 1945

YKY'de 1. baskı: İstanbul, Haziran 2019

ISBN 978-975-08-4504-8

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2018

Sertifika No: 12334

Bütün yayın hakları saklıdır.

Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.

İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul

Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23

<http://www.ykykultur.com.tr>

e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr

İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık

PEN International Publishers Circle üyesidir.

İçindekiler

Önsöz • 9

1. Meçhule doğru yol alan tren • 11
2. Hesaba gelmeyen bir mahluk • 13
3. Bismarck'ın çürük mirası • 15
4. Naziliğin asıl babası: Wagner • 17
5. Soyguna uğrayan bir ölü • 19
6. Nietzsche'nin acı hükümleri • 21
7. Nazilikte İkinci Wilhelm'in mesuliyet payı • 23
8. Bir şımarıklığın ağır bedeli • 25
9. Harbi meşru sayan memleket • 28
10. Prusya askeri tahakkümünden Naziliğin aldığı kuvvet • 30
11. Zubern hadisesi • 32
12. Öldürücü bir amil • 34
13. Geçen harbin son perdesi • 37
14. İstibdatların yarattığı adam kısırlığı • 39
15. İki cepheli propaganda • 41
16. Hindenburg: Cumhurreisi • 43
17. Nazilikten evvel Alman cumhuriyetinin başarıları • 45
18. Hitler'in hayatının ana çizgileri • 47
19. Hitler'in şahsiyeti • 49
20. Almanya'da çarpışan dört kuvvet • 51
21. Von Papen sahnede görünüyor • 53
22. Papen demokrasi ruhunu gömüyor • 55
23. Papen'in bir intikam manevrası • 57
24. Nazilik iktidar mevkiine nasıl çıkıyor? • 59
25. Alman askeri kudreti kımıldanıyor • 61
26. Hücum kıtaları gemi aزیya alıyorlar • 63
27. İki buçuk milyonluk bir zorba ocağı • 65
28. Röhm'ün Nazilikte mevkii • 67
29. Nazi muhitinde sivrilen adamlar • 69
30. Hitler'in yolu üstündeki baş rakip • 71
31. Goebbels ve Göring'in rolleri • 73

32. Hindenburg'un vasiyetnamesi • 75
33. Karışıklık havası • 78
34. Hitler faaliyete geçiyor • 80
35. Polonyalı casusun kurduğu ocak • 82
36. Röhm'ün evinde son eğlence • 84
37. 30 Haziran'ın arifesi • 86
38. Temizlik hazırlıkları ilerliyor • 88
39. Almanya'da fırtına bulutları • 90
40. Hitler Godesberg'in taraçasında • 92
41. Ölüm sahneleri • 94
42. Stadelheim hapisanesi • 97
43. "Röhm'e bir tabanca veriniz!" • 99
44. Berlin'de 30 Haziran • 101
45. 30 Haziran'da Berlin'de öldürülen adamlar • 103
46. Kurbanlar listesi ve kurtulanlar • 105
47. Temizleme hareketinin bilançosu • 107
48. 30 Haziran hareketi ve Mareşal Hindenburg • 109
49. Hindenburg'un ölümü ve vasiyetnamesi • 111

NAZİLİĞİN İÇYÜZÜ

Yayın notu: *Naziliğin İçyüzü*'nün ilk basımındaki yazım tercihleri günümüz kurallarına göre düzeltilmiştir.

Önsöz

Tarihin en büyük kasırgası sonuna gelmek üzeredir. Naziliğin çökeceği gün yakındır.

Dünyanın başına bu kadar felaket getiren bu facianın içyüzü nedir? Bunu herkes merak eder. Merak etmesi ve hakikati öğrenmesi de lazımdır. Çünkü bu gibi felaket istidatlarını bundan sonrası için önlemeye çalışmak her aklı başında insanın vazifesidir.

İşte bunu düşünerek *Vatan*'da “Naziliğin İçyüzü” adlı bir yazı serisi neşretmeye başlamıştım. Gazetenin müddetsiz tatile uğraması üzerine araya çok zaman girdiği için daha fazla beklemeyerek kitap halinde neşrini doğru buldum.

Bu küçücük eser esaslı bir etüt olmaktan çok uzaktır. Naziliğin iç manzarasını ancak gazeteci gözüyle gelişigüzel bir tarzda belirtmeye çalışmaktadır.

Fakat daha derinlere gitmeye vakti olmayan bir okuyucuya toplu ve açık bir fikir vermeye her halde kâfi gelebilir.

Eseri hazırlarken arkadaşım İhsan Boran'dan yardım gördüm. Kendisine burada da teşekkürlerimi bildirmeyi vazife sayarım.

A. E. Y.

— 1 —

Meçhule doğru yol alan tren

1933 Ağustosı'nun 28'inci akşamındayız. *Avrupa'nın İçyüzü**, *Asya'nın İçyüzü*** adlı iki eseriyle dünya ölçüsünde bir şöhret kazanmış olan John Guenther Londra radyosundan dünyaya hitap ediyor. Bu derin görüşlü Amerikalı muharrir harbin kokusunu almıştır. Haftalardır Avrupa'yı baştanbaşa dolaşıyor, her köşeden intiba ve heyecan topluyor, intibalarını da tazesine tazesine radyodan dünyaya duyuruyor.

Guenther, İkinci Cihan Harbi'nin arifesinde Avrupa'nın arzettiği manzarayı Ağustos'un yirmi sekizinci günü akşamı şöylece tasvir ediyor:

“Avrupa kıtası kocaman bir trene benziyor. Trenin her kapısı ve penceresi mühürlüdür. İçinde 350 milyon yolcu var. Yolcular, trenin meçhul hedeflere doğru gittiğini, uçurumlara doğru yol aldığını biliyorlar, fakat pencerelerin perdeleri inmiştir. Dışarısını göremiyorlar. Zaten içerisi de zifiri karanlıktır. Orasını da gördükleri yoktur. Treni ileri sürenleri görmek ve onlara meram anlatmak da imkânsızdır. Avrupa halkı, canını, malını, akıbetini uçurumlara doğru taşıyan treni kimin sürdüğünün de pek farkında değildir.”

Fakat Guenther'in kendisi, üç yüz elli milyon insanın, daha doğrusu yirminci asrın ortalarına doğru dünya yüzünde yaşayan milyarlarca mahlukun mukadderatını meçhullere doğru sevkeden adamın ismini pek iyi biliyor. Bu adamın adı Hitler'dir. Dünya kuruldu kurulalı insanlığa en pahalıya mal olan adamdır. Bu bakımdan Napolyon Bonapart, Hitler'in yanında ehemmiyetsiz bir cüce kalır. Garip bir tesadüf eseri olarak her ikisi tam on ikişer sene hüküm sürmüşlerdir. Hitler'in insanlığa kaç mal olduğunu para ile ifade etmek lazım gelse trilyonluk rakamlar aramak icap eder. Akan sellerle kana, yıkılan kültür kıymetlerine paha biçmek imkânsızdır.

Yalnız şurası var ki Amerikalı muharrir, harbin arifesinde Avrupa'nın halinden uzaktan uzağa acıyarak bahsederken şunu aklına getirmemiştir: Avrupa tek başına uçuruma doğru giden bir tren halinde değildir. Bütün dünya aynı kasırgaya tutulmuş bir gemidir. İnsanların hepsi de aynı geminin yolcularıdır...

Dünyanın en azman macera kahramanının arkasında dünyanın en büyük macerası saklı duruyor. Hepimizde bu maceraya dair katre katre malumat

* *Inside Europe*, Harper & Brothers, New York 1936 (ed. n.).

** *Inside Asia*, Harper & Brothers, New York 1939 (ed. n.).

var. Fakat işin icyüzü hakkında tam bir fikir sahibi olanlarımız azdır. Nazi hareketi asıl başlarken biz kendi canımızla uğraşıyorduk. Ondan sonra da olanın bitenin icyüzünü bir türlü haber alamadık; çünkü işin içinde normal siyasi münasebetler ve sıkı iktisadi alışverişlerde bulunduğumuz bir memleketin devlet reisi vardı.

Nazilik hakkındaki malumatımızın bu kadar noksan olması bize pahalıya mal olmuştur; çünkü sırf bu yüzden dünya davalarını yanlış anlayanlarımız, yanlış hükümler verenlerimiz, Nazi telkinlerine ve propagandalarına az, çok kapılanlarımız olmuştur.

Hiç olmazsa Nazi Almanyası'yla münasebetlerimiz kesildikten sonra Naziliğin icyüzünü öğrenmek okuyucunun hakkıdır. Bu boşluğu doldurmak da bir Türk gazetesi için tabii bir vazifedir.

Naziliğin hikâyesi yalnız Hitler'in maceralarından ibaret değildir. Bu mühim hikâyenin içinde bir taraftan Hitler'in geçmişten devir aldığı ruhi ve içtimai mirasın, diğer taraftan geçen harbin sonundaki barış imkânlarını sıfıra indiren cahil ve mağrur müttefik politikacılarının yeri vardır.

Hitler, geçen harbin sonunda terhis edilen ve iş bulamayan milyonlarca Alman askerinden biriydi. İtaatlı ve fedakâr birer sıfat ile vazifesini yapmış olmakla beraber gösterdiği kabiliyet bakımından kendisine ancak bir manganın idaresi emniyet edilebilmişti. İnsanların toptan öldükleri, kadroda yerlerin bol bol açıldığı ve kabiliyetli adama şiddetle ihtiyaç bulunduğu bir devirde askeri amirleri kendisine bir çavuşluğu bile çok görmüşlerdir.

İşte böyle bir adam, türlü türlü basamaklara basarak tarihin en azametli bir rolüne yükselmiştir. Bu basamakların arasında Bismarck'ın demir iradesiyle açtığı izleri, sakat kollu İmparator İkinci Wilhelm'deki düşkünlük duygusunu, Wagner'in musiki ve düşünce sistemini, Nietzsche'nin tahrife uğrayan fikirlerini, pancermen siyasi programını, garp memleketlerindeki uyuşukluk ve gafleti, Alman milletindeki bir takım vasıf ve istidatları zikretmek mümkündür. İş bulamayıp Münih birahanelerine düşen bina nakkaşı, önüne çıkan basamaklardan tırmanmış, karşılaştığı boşluğu doldurmayı bilmiştir.

Bu yükselme ve bunu takip eden sukut, tarihteki en heyecanlı hadiselerden biridir. Dünyanın hasta, çok hasta olduğunun da en canlı delilidir.

Bunu takip edecek sütunlarda Hitler'in yükseliş ve sukutunun ana çizgilerini, vesikalarını belirtmeye çalışacağız.

— 2 —

Hesaba gelmeyen bir mahluk

Alman milleti yakında mahkûm sandalyesine oturtulacaktır. Bir tek nesil içinde dünyayı iki defa umumi harbe sürüklemenin hesabı kendisinden sorulacaktır.

Bütün insanlar, harp denilen hastalığın dünya yüzünden kalkmasını istiyorlar. Bu hastalığa Almanlarda hususi bir istidat bulunduğu fikri zihinlere hâkimdir. Bunun sebeplerini anlamaya, ona göre tedbir ve tedavi aramaya herkes merak edecektir.

Ortada yalnız Hitler'in ve daha birkaç kişinin şahsi suçu olduğu söylenerek işin içinden çıkılamaz. Derine gitmek, davanın asıl kühüne varmak, Naziliğin içyüzünü geçmişteki kaynaklarıyla beraber gözden geçirmek lazım gelecektir.

İşin doğrusu şu ki Alman hiç hesaba gelmeyen bir mahluktur. Ortaçağı kavga ve dövüşle geçirmiş, milli birliğe varamamıştır. Almanların müşterek bir dilleri, müşterek kültürleri, müşterek zevkleri var. Fakat asırlarca müddet memleketlerinin her köşesinde başka bir hanedan hüküm sürmüş, ayrılık muhitleri kurulmuş, ayrı ayrı mezheplere tapınılmış, küçük entrikalar, kiskançlıklar zihinlerde yer etmiştir. Bu ayrılık ve başkalık vakit vakit kuvvetli adamlar yaratmış, şiddet ve tahakküm ihtiyacını devirden devire devam ettirmiştir. Kesif bir nüfus dar bir sahada yaşamak için karınca gibi çalışırken başka milletlerin dünyaya yayılmaları, başkalarını esir gibi çalıştırmaları, keyif ve debdebe sürmeleri Almanların ağzının suyunu akıtmıştır. Onlar gibi olmak için silahlanmak, maceralara atılmak, dünyayı hem askeri, hem de iktisadi silahlarla fethetmek hevesini duymuşlar, bu ihtiyaçla dünyanın en mükemmel askeri makinesini yaratmışlardır.

Elde silah olunca ilk fırsatta kullanılır. Almanlar da silahlarını vakit vakit kullanmışlar veya şakırdatmışlardır. Bu gidiş içinde sayısı çok geniş bir askeri sınıf aristokrat mevkiine çıkmış ve zaten çok bereketli olan kan aristokrasisinin yanında yer almıştır. Bir taraftan da bir para aristokrasisi alıp yürümüş, bunun yanında da asalet unvanlarına benzer türlü türlü unvanlar taşıyan bir kırtasiyecilik aristokrasisi peyda olmuştur.

Fikir ve sanat adamları bu gidiş içinde öksüz kalmışlar ve Aristo'nun tasvir ettiği feragatli fikir aristokratlarını bolca yetiştirmekle beraber memlekette hâkim bir hale koyamamışlardır. Fikir adamlarından bir kısmı, hükümet-

ten unvanlar ve mevkiler alarak hâkim gidişe uymuşlar ve kısırlaşmışlardır. Müstakil kalanlar medeni kıymetler hesabına harikalar yaratmışlardır. Fakat bu bilgilerden birçok seçmeler, kendi muhitlerine ısınamayarak başka yurtlara hicret etmişler, hele Amerikan varlığını yaratmakta pek mühim bir rol oynamışlardır. Alman âlimlerinin fikirleri dünyanın birçok yerlerini nura boğmuş, yeni medeni cereyanlar açmıştır. Fakat asıl kendi memleketlerinin ruhuna işleyememişler, şahısta kalmışlar ve memlekette zaten mevcut ayırıcı amilleri bir kat daha çoğaltmışlardır.

Bu tesirlerin altında vasatı Alman çok garip bir mahluk halinde kalmıştır. Asırlarca süren rekabet ve didişmenin tesiri altında çok becerikli, çok çalışkan bir insan olarak yetişen bu mahlukun ruhunda en ileri, en geri, en medeni ile en barbar, en ince ve hassasla en kaba ve haşin hisler yanyana yaşamıştır. Bunlar bir türlü bir kazanda kaynarak durulmamış, dünya yüzündeki en büyük istikrarsızlık ve rahatsızlık amilini yaratmıştır.

Haniya istikrar bulmamış jeoloji tabakaları vardır ki her zaman zelzele şeklinde sarsıntı ve çöküntüler geçirmeleri beklenir. İşte Alman seciyesindeki hudutsuz tenakuzlar da hem Almanya hesabına hem de bütün dünya hesabına devamlı sarsıntı ve çöküntü istidatları meydana getirmiştir.

Bu istidatlardan bir taraftan şiddet ve tahakküm şeklinde bir nizam, diğer taraftan devamlı bir harici macera ihtiyacı doğmuştur. Demokrat memleketlerin kurdukları gönül hoşluğuyla anlaşma ve işbirliği gidişi yerine Almanya'da tahakküme dayanır bir münasebet tarzı gelişmiştir. Kim mevki, unvan, seciye bakımından kuvvetli ise diğerine tahakküm etmiş, bu hal de tabii diye kabul olunmuştur.

Kabahat her halde Alman insanının değil, orada kurulu olan siyasi ve içtimai muhitin... Çünkü Alman insanı o muhitten çıkarılıp başka bir muhite gidince derhal uymuş ve anayurduyla siyasi bağlantısı kesilmek şartıyla en mükemmel imtihanlardan geçmiştir.

Bugün dünyanın karşılaştığı dava şudur: Alman ruhunda istikrar yaratmak, muhitin şartlarını değiştirmek ve Alman dünyasını diğer memleketlerle beraber çalışacak ve kendisine güven gösterilecek bir hale koymak...

Bunun da çaresi her halde intikam ve şiddet değildir; sevgi, anlayış ve tedavidir. İntikam ve şiddet, Alman ejderinin yaşamak ve gelişmek için muhtaç olduğu, hasretini çektiği gıdadır. Geçen harpten sonra geçirilen tecrübe bunu kâfi derecede belirtmiştir.